

Szellemi tulajdonjogok harmadik országokban történő érvényesítésének stratégiája

(2005/C 129/03)

BEVEZETÉS

A szellemi tulajdonjogok megsértése tovább nő, és a legutóbbi években ipari méreteket öltött. Annak ellenére van ez így, hogy mára már a legtöbb WTO tagország elfogadta a szellemi tulajdonjogok minimális normái végrehajtására vonatkozó jogszabályokat. Éppen ezért az Európai Unió számára fontos, hogy egyre inkább a jogvégrehajtás hathatós és tényleges megvalósítására koncentráljon.

E stratégia célja, hogy hozzájáruljon a helyzet javításához harmadik országokban. Ez logikus következménye az olyan közelmúltbeli kezdeményezéseknek, mint a jogvégrehajtási irányelv⁽¹⁾, amelynek célja a jogvégrehajtás közelítése az Európai Unión belül, valamint a vámszabályozás⁽²⁾ felülvizsgálata, amely a hamisítás vagy a szerzői jogi kalózkodás elleni cselekvésre ad módot a közösségi határok mentén.

A stratégia céljai az alábbiak:

- Hosszútávú cselekvési lehetőséget biztosít a Bizottságnak azzal a céllal, hogy jelentősen csökkentse a szellemi tulajdonjogok megsértését harmadik országokban;
- Céljai elérése érdekében leírja, jelentőségük szerint kiemeli és koordinálja a Közösség szervezetei számára rendelkezésre álló mechanizmusokat⁽³⁾;
- Tájékoztatja a jogosultakat és más érintett feleket a már rendelkezésre álló eszközökről és cselekvési módokról, és erősíti bennük a tudatot, hogy mennyire fontos az ő részvételük.
- Erősíti a jogosultakkal és a magánszektor más érintett jogalányaival való együttműködést, információt kér tőlük a prioritások meghatározásához, és a köz- és magánszektor közötti partnerségeket hoz létre a szakmai segítség, a közvélemény tájékoztatása és egyéb területeken.

E stratégiának **nem** célja:

- A problémára vonatkozó egyoldalú megoldások erőltetése – Egyértelmű, hogy végső soron bármely javasolt megoldás csak akkor lesz hatékony, ha azokat a befogadó ország jelentőségük szerint kiemeli és fontosnak tartja. A Bizottság kész segítséget nyújtani e feltételek megteremtésében.
- A szellemi tulajdonjogok érvényesítésére egy mindenkire érvényes modell megközelítés felvetése – Olyan rugalmas megközelítésre lesz szükség, amely figyelembe veszi az eltérő igényeket, fejlettségi szinteket, a Kereskedelmi Világszervezetben (WTO) való tagságot vagy annak hiányát, és a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos fő problémákat (a jogsértő termékek gyártási, tranzitálási és fogyasztási helyei szerinti országok).

⁽¹⁾ 2004. április 29-i 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, megtalálható az alábbi honlapon:
http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2004/l_195/l_19520040602en00160025.pdf

⁽²⁾ 2003. július 22-i 1383/2003/EK tanácsi rendelet, megtalálható az alábbi honlapon:
http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/counterfeit_piracy/files/counterfeit_en.pdf

⁽³⁾ E stratégiának az Európai Bizottság költségvetésére nézve nincsenek közvetlen kiegészítő pénzügyi vonatkozásai.

- Más szellemi tulajdonjog érvényesítési modellek átvétele, vagy szövetségek létrehozása bizonyos országokkal szemben – a Bizottság kész és hajlandó javítani az együttműködést és szinergiákat teremteni olyan országokkal, amelyek osztják aggodalmait, és amelyek hasonló problémákkal állnak szemben. Fontos ugyanakkor szem előtt tartani, hogy e stratégiának az elsődleges feladata pozitív és konstruktív törekvések előmozdítása.

A PROBLÉMA KEZELÉSÉRE JAVASOLT PROGRAMFELADATOK

1) A prioritást jelentő országok meghatározása

Fontos meghatározni azoknak az országoknak a szűkebb körét, amelyekre a Bizottság e stratégia keretében meghatározott erőfeszítéseit koncentrálni kell (lásd I. Melléklet, 4. szakasz). Mivel a szellemi tulajdonjogok ⁽¹⁾ érvényesítésére rendelkezésre álló emberi és anyagi erőforrások korlátozottak, nem reális azt állítani, hogy cselekvésünk azonos mértékben terjedhet ki azoknak az országoknak mindegyikére, vagy akár többségére, ahol szerzői jogi kalózkodás vagy hamisítások előfordulnak. Ezért e stratégia sikeres megvalósításának fontos eszköze lesz egy olyan mechanizmus, amelynek segítségével megállapítható, melyek a leginkább problémás országok/régiók, vagy azok, ahol a közösségi fellépés a leginkább sürgető.

2002 végén a Bizottság egy felmérést indított annak megállapítására, hogy értékelje a szellemi tulajdonjogok ⁽²⁾ megsértése és érvényesítése szempontjából harmadik országokban fennálló helyzetet. A problémák pontosabb azonosításával a felmérés olyan helyzetelemzést adott, amely lehetővé tett a Bizottság számára ennek a stratégiának a kidolgozását. Ugyanakkor jelentős információval szolgált annak érdekében, hogy meghatározzák azokat az országokat, amelyeket kiemelten kell kezelni, és amelyek irányában a rendelkezésre álló korlátozott forrásokat célszerű felhasználni.

Egyedi tevékenységek:

- Olyan mechanizmus létrehozása, amely időnként a különböző szervezetek, mint a Bizottság delegációi, a tagállamok nagykövetségei, a jogosultak és szervezeteik, a kereskedelmi kamarák, stb. részére eljuttatott kérdőívek alapján a „Szellemi tulajdonjogok külső országokban történő érvényesítésére vonatkozó felmérés”-hez hasonló feladatot valósít meg. A válaszokat elemzik és az eredményeket a közvélemény rendelkezésére bocsátják. Ezek az eredmények fognak alapul szolgálni, együtt más, a Bizottság ⁽³⁾ rendelkezésére álló megbízható információkkal, a kiemelten kezelendő országok következő időszakra szóló megújított listájának.

2) Többoldalú/kétoldalú megállapodások

A szellemi tulajdonjogok kereskedelemmel kapcsolatos vonatkozásairól szóló megállapodás (TRIPs) ⁽⁴⁾ részletes fejezetet tartalmaz a szellemi tulajdonjogok érvényesítése minimális normáinak meghatározásáról és a technikai együttműködésről. Ugyancsak tartalmaz egy olyan struktúrát, amelynek a feladata a megállapodás rendelkezései megvalósításának a nyomonkövetése, és a tagok közötti, azaz a TRIP Tanácsán belüli konzultációk elősegítése. Végül létrehoz egy mechanizmust a viták megelőzésére és rendezésére. E jellemzői a TRIP-et a szellemi tulajdonjogok megsértésekkel kapcsolatos problémák kezelésének egyik leginkább alkalmas és leghatékonyabb eszközévé teszik.

⁽¹⁾ A dokumentumban a szellemi tulajdonjogokra való hivatkozás annak szélesebb felfogása szerint értendő, azaz magába foglalja a szerzői és hasonló jogokat, de a védjegyet, a szabadalmat, a formatervezési mintaoztalmi jogokat, a földrajzi megjelöléseket, a bizalmas információkat, stb. is.

⁽²⁾ A „Szellemi tulajdonjogok külső országokban történő érvényesítésére vonatkozó felmérés” teljeskörű eredményei, beleértve az országokénti részletes jelentéseket mindazon országok esetében, amelyekre vonatkozóan elegendő információ érkezett, a következő webcímen található:

http://europa.eu.int/comm/trade/issues/sectoral/intell_property/survey_en.htm

⁽³⁾ Értékes információ található a Közösség felé irányuló, vagy ott tranzitáló hamisítások vagy kalózáruk eredetéről, útvoaláról és jellegéről a Közösség határain a vámhivatalok által lefoglalt harmadik országokból származó árukról összeállított éves statisztikákban. Ezt a jelentést a Vámigazgatási Főigazgatóság teszi közzé. A 2003-ra vonatkozó számok az alábbi webcímen találhatóak:

http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/counterfeit_piracy/index_en.htm

⁽⁴⁾ Megállapodás a szellemi tulajdonjogok kereskedelemmel kapcsolatos vonatkozásairól, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó megállapodás 1C Melléklete (TRIPs, Marrakesh 1994).

Az Európai Közösség által létrehozott számos kétoldalú megállapodás tartalmaz egy, a szellemi tulajdonnal kapcsolatos fejezetet. Ez a fejezet általában azt írja elő, hogy biztosítani kell a szellemi tulajdon igen magas szintű védelmét (beleértve annak érvényesítését). A legtöbb megállapodás olyan záradékot is tartalmaz, amely lehetővé teszi e téren a technikai együttműködést. Fontos ezeknek a záradékoknak az alapos nyomonkövetése és tényleges alkalmazása, különösen a leginkább „problematikus” országok viszonylatában.

E többoldalú és kétoldalú megállapodások intézményi struktúrái (a TRIP Tanács, a Társulási Tanácsok, a Szellemi Tulajdon Világszervezete – WIPO, stb.) felhasználhatók arra, hogy már az első kezdeti szakaszban nyomon kövessék és megvitassák a jogszabályozási és jogérvényesítési problémákat. Lehetővé teszik a strukturált politikai párbeszédet és fórumai lehetnek új kezdeményezések indításának, valamint, hogy a felmerülő problémák mintegy „előrejelzői” legyenek, még mielőtt szigorúbb intézkedések meghozatalára lenne szükség.

Azt is tervezik, hogy a jövőbeni kétoldalú vagy két régió közötti megállapodásokban szereplő jogérvényesítő záradékok operatívabb jellegűek legyenek, és világosan határozzák meg mi az, amit az EU a legfelsőbb szintű nemzetközi normának tart e téren, és milyen erőfeszítéseket vár el kereskedelmi partnereitől.

Egyedi tevékenységek:

- Az EU konzultál más kereskedelmi partnerekkel egy olyan kezdeményezés indításának lehetőségéről a TRIP Tanácsában, amely kiemeli azt a tényt, hogy a TRIP követelmények nemzeti jogban való alkalmazása nem bizonyult elegendőnek a szerzői jogi kalózkodás és a hamisítások elleni harcban, és hogy magának a TRIP megállapodásnak számos hiányossága van.
- Például a TRIP Tanácsának a jövőben számos, a helyzet kezelésére vonatkozó cselekvési lehetőséget kellene megvizsgálnia, beleértve a vámintézkedések kötelező elvégzésének a kiterjesztését a tranzitáló és az export árukra ⁽¹⁾.
- Folyamatos erőfeszítéseket tenni a TRIP jogszabályozás betartásának folyamatos nyomonkövetésére, különösen a „kiemelt” országok viszonylatában.
- Felül kell vizsgálni a kétoldalú megállapodásokra vonatkozó szellemi tulajdonjog fejezetet, beleértve a jogérvényesítési záradékok tisztázását és megerősítését. Bár minden egyedi tárgyalás szabályainak kialakítása során fontos figyelembe venni partnereink helyzetét és kapacitását, az olyan jogi aktusok, mint az új EU irányelv a szellemi tulajdonjogok érvényesítése közelítéséről a Közösségen belül, vagy az új vámszabályozás a hamisításokról és a szerzői jogi kalózkodásról fontos inspirációs forrás és hasznos referenciavérték lehet.
- A csúcstalálkozókon és e kétoldalú megállapodások keretében létrehozott tanácsokban/bizottságokban rendszeresebben kell felvetni a jogérvényesítéssel kapcsolatos kérdéseket. Annak érdekében, hogy a Bizottság hatékony reagálásra számíthasson a többi fél részéről, fontos, hogy hiteles és részletes információt kapjon a jogosultaktól, akár közvetlenül, akár az érintett országokban található EK delegációk, vagy a tagállamok nagykövetségeinek az útján.

⁽¹⁾ A TRIPs Megállapodás 51. cikke csak az importált áruk tekintetében írja elő, hogy a tagállamok kötelesek vámintézkedéseket tenni.

3) Politikai párbeszéd

A Bizottságnak világossá kell tenni kereskedelmi partnerei felé, hogy a szellemi tulajdon hatékony védelme, legalább a TRIPs-ben meghatározott szinten, feltétlenül szükséges, és hogy a szerzői jogi kalózkodás és a hamisítások elleni harcban az első lépés a jog végrehajtásának a megfelelő szintje a kiindulási ponton, vagyis azokban az országokban, ahol ezeket az árukat előállítják és ahonnan azokat exportálják. A Bizottság arra is rá fog mutatni, hogy a jog hatékony végrehajtása a legtöbb esetben kölcsönös érdek, akár egészségügyi, akár fogyasztóvédelmi okokból, akár tágabb értelemben azért, hogy az országok vonzóak legyenek a külföldi befektetők számára. Az érintett országok hatóságai részére, az azokkal különböző szinteken fenntartott kapcsolataiban a Bizottság határozottan azt az üzenetet kívánja eljuttatni, hogy kész segíteni őket a jog végrehajtási szintjének emelésében, valamint azt, hogy nem fog habozni a rendelkezésére álló eszközök alkalmazásában olyan esetekben, amikor a jog nem kielégítő végrehajtása jogosultjainak az érdekeit sérti.

Ezenkívül a Bizottság fokozza együttműködését azokkal az országokkal, amelyeket szintén súlyosan érintenek ezek a cselekmények és amelyek osztják a Közösség aggodalmait, mint például Japán. Ennek eredményeképpen fokozott információcserére, sőt harmadik országokban való közös kezdeményezésekre is sor kerül. Ezenkívül az ilyen „közös vállalkozások” várhatóan az azonos problémákkal küzdő és párhuzamos kezdeményezéseket indító országok között az erőforrások racionalizálását eredményezhetik.

Végül, a „problémás” országokban található EK delegációk fontos szerepet tölthetnek be azáltal, hogy szoros kapcsolatokat építenek ki a jogérvényesítésért felelős szervezetekkel, a Közösség ezekben az országokban működő jogosultjaival és az EU tagországok és más érintett országok nagykövetségeivel.

Egyedi tevékenységek:

- A „javíts a jogvégrehajtási gyakorlatodon” üzenetet a Bizottságnak az érintett országok hatóságaival való kapcsolata során és minden megfelelő fórumon, beleértve a WTO-t és a WIPO-t, a lehetőség szerint leggyakrabban és a legmagasabb szinteken kell ismételt hangoztatni. Elsődleges szempontként kell ezt kezelni.
- A szellemi tulajdonjogok érvényesítésének a politikai párbeszédbe való beillesztésére vonatkozó elkötelezettséget jól illusztrálják az alábbi kezdeményezések:
- A 2003-as EU – Japán csúcsertekezleten a Bizottság és Japán megállapodtak, hogy számos területen, beleértve a szellemi tulajdonjogokat, kibővített párbeszédet folytatnak. Létrehozták az „EU – Japán közös kezdeményezést a szellemi tulajdonjogok érvényesítésére Ázsiában”, amely olyan részelemekre koncentrált, mint **(i)** az ázsiai országok e téren való előrehaladásának szoros nyomkövetése; **(ii)** egyeztetett technikai támogatási programok és felelősségek; **(iii)** EU-Japán erőfeszítések fokozása a tudatosság elmélyítésére a szerzői jogi kalózkodás és a hamisítások elleni harcban és a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének előmozdítása érdekében; **(iv)** a szellemi tulajdonjogok egyéb területein való együttműködési lehetőségek feltárása. A kezdeményezést egyedi tevékenységeket tartalmazó éves munkaterv alapján hajtják végre.
- A Bizottság és Kína a 2003-as EU-Kína csúcsertekezlet mentén megállapodtak abban, hogy legalább évente egyszer egy „EU-Kína párbeszédet tartanak a szellemi tulajdonról”. Egyéb kérdések mellett a megbeszélések a szerzői jogi kalózkodás és a hamisítások elleni erőfeszítésekre, az intézményi reformokra, a jogérvényesítéssel kapcsolatos területekre koncentrálnak, mint a jog központi és alközponti szintű végrehajtása a vámhivatalok, a rendőrség, az igazgatási és igazságügyi szervek részéről, a fogyasztók és a jogosultak tudatosítása. Az első találkozóra 2004 októberében került sor.
- A kiemelt delegációkban dolgozó tisztviselők számára alapképzést biztosítanak, hogy minimális információt tudjanak adni a jogvégrehajtással foglalkozó szervezeteknek. Az alap gondolat az, hogy egyfajta hálózati együttműködést alakítsanak ki a delegációkban dolgozó bizottsági tisztviselők között, és hogy szorosabb csapatmunkát hozzanak létre a delegációk és a központ között. A csapatmunka elősegíti az információ összegyűjtését és a különböző országokra célzott akciók és/vagy a regionális megközelítés meghatározását.

4) Ösztönzők/Technikai együttműködés

A legtöbb hiányos jogérvényesítést végző ország a források hiányára, vagy a szellemi tulajdonjogokhoz viszonyított sürgetőbb prioritásokra hivatkozik. A szellemi tulajdonjogok érvényesítése komplex és multidiszciplináris tevékenység. Beletartozik a jogszabályok szerkesztése, a bírók, a rendőrök, a vámhivatalnokok és más szakértők képzése, ügynökségek vagy akciócsoportok felállítása, a közvélemény tudatosságának fokozása, stb. Ezeknek az igényeknek a többségét a Bizottság a technikai együttműködési programok útján kezelheti, és bizonyos fokig már eddig is kezelte, de fontos, hogy többet kell tenni ezért, és jobban.

A szegénység enyhítése és a fejlődés előmozdítása területén a technikai együttműködés az EU által előnyben részesített tevékenység. Fontos tehát felmutatni, hogy a szellemi tulajdonjog megfelelő tiszteletben tartása hozzájárulhat e cél eléréséhez azáltal, hogy összekapcsolják azt beruházási lehetőségekkel, technológia és hozzáértés átadással, a hagyományos ismeretek védelmével, az egészségügyi és biztonsági normák javításával, stb.

Rugalmas megközelítésre lesz szükség, amely figyelembe veszi a célország eltérő igényeit, fejlettségi szintjét, azt, hogy tagja-e a Kereskedelmi Világszervezetnek (WTO) vagy sem, és a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos fő problémákat (a hamis áruk termelési, tranzit és fogyasztási helye szerinti ország) Bármely együttműködési program csak akkor lesz hatékony, ha azokat kiemelten kezelik, és a célországban valóban fontosnak tekintik.

Ugyancsak fontos az információcsere és egy minimális szintű szinergia biztosítása a technikai segítségnyújtás fő szolgáltatói között, mint a WIPO, a Vámügyi Világszervezet (WCO), a tagállamok és harmadik országok, mint Japán, az Amerikai Egyesült Államok és mások között.

Végül ki kell emelni az alábbi nehézségeket:

- (i) A technikai együttműködés a legtöbb esetben „keresletérzékeny”, azaz a program kedvezményezettjétől kiinduló kérésre történik. Fontos, hogy átalakítsuk azt egy „párbeszéd érzékeny” kéréssé, megbeszélve annak fontosságát és előnyeit a kedvezményezett számára.
- (ii) Közép- vagy hosszútávú megoldásról van szó, kevés azonnali eredménnyel. Ugyanakkor ez a jelenlegi stratégia hosszútávra szól, és a megfelelő jogérvényesítés egy olyan cél, amit nem lehet azonnali akciók révén elérni, különösen nem a legkevésbé fejlett országok esetében, amelyekre a TRIPS követelmények még nem kötelezőek.
- (iii) A programok megvalósítása komplex igazgatási eljárást feltételez. Ezért van az, hogy a Bizottságnak a szellemi tulajdonjogok különböző szempontjaiért felelős részlegei és a Bizottság és harmadik felek közötti koordináció további erősítése lényeges eleme ennek a jelenlegi stratégiának.

Egyedi tevékenységek:

- Biztosítani, hogy legalább a kiemeltként nyilvántartott országok megkapják a lehetőséget, hogy a szellemi tulajdont bevehessék a kereskedelemmel kapcsolatos technikai támogatási programokba, vagy hogy egyedi szellemi tulajdon programokat kaphassanak.

- A Bizottság különösen ki kívánja terjeszteni technikai támogatását Latin Amerikára, mivel ez egy olyan térség, ahol a jogérvényesítés minden bizonnyal javítható, és ahol nincs folyamatban lévő program.

- Számos program létezik, amely kiterjed a szellemi tulajdonjogokra. Egyesek, mint az ECAP⁽¹⁾ I és II, az ASEAN országok számára, vagy akár a nemrég kialakított EU-Kína szellemi tulajdonjog program kifejezetten azt célozzák, hogy a szellemi tulajdonjogok területén nyújtsanak támogatást. Más programok célja a kereskedelemmel kapcsolatos kérdések kezelése, de ezek közül több a szellemi tulajdonjogok terén nyújtandó támogatást is tartalmaz, mint – a WTO II⁽²⁾ és a Kis Projekt Támogatási Eszköz⁽³⁾, Kína számára; a Cotonou Megállapodás keretébe tartozó technikai együttműködési programok az afrikai, karib-térségi és csendes-óceáni országok (AKCS) részére; vagy a CARDS⁽⁴⁾ program, a balkáni országok részére. A Bizottság gondoskodik arról, hogy ezek a programok megfelelőképpen tartalmazzák a szellemi tulajdonjogok érvényesítését.

- Az ún. „termelő” országok esetében, bármely együttműködési programon belüli hangsúlynak el kell tolnia a jogszabályalkotáshoz nyújtott segítségtől egy, inkább a jog végrehajtását kiemelő stratégia felé, beleértve a bírák, a rendőrség és a vámhivatalnokok számára tartandó képzési programokat.

- Hangsúlyozni kell, hogy ez a gyakorlat már eredményesen működik a vámigazgatás szakterületén (Vámügyi Főigazgatóság). Több vámügyi együttműködési megállapodás létezik, amelyek többek között fontos, a szellemi tulajdonjog végrehajtására vonatkozó eszközöket tartalmaznak (a hamisított áruk vámmellenőrzése). Ezek az olyan országokkal megkötött egyezmények, mint India és Kína (hamarosan egy újabb egyezmény is megkötésre kerül) pozitív eredményeket mutatnak fel a képzés, valamint saját tapasztalatainknak ezen országok részére történő átadásában. Ezenkívül rámutatnak arra, miként lehet építeni a meglévő TRIPS követelményekre (lásd az importárúk ellenőrzésén kívül, az exportárúk és a tranzitárúk ellenőrzése). Várhatóan hasonló megállapodás megkötésére kerül sor Japánnal, még 2004-ben.

- Elgondolások és információk cseréje más technikai együttműködést nyújtó szolgáltatókkal, mint a WIPO, az USA, Japán és egyes EU tagországok, az erőfeszítések kettőzésének elkerülése és a legjobb gyakorlatok megosztása érdekében.

- A párbeszéd mechanizmusok javítása az alábbi viszonylatokban: **(i)** a WCO-val (a Vámügyi Főigazgatóság koordinálásával), hogy felmérjék technikai támogatásuk összeegyeztethetőségét saját állásfoglalásainkkal, továbbá, hogy mennyire egészítik ki saját programjainkat; **(ii)** a WIPO-val és más támogatókkal (az Európai Szabadalmi Hivatal, az EU Védjegy és Formatervezési Mintaoltalom Hivatala, stb.) az információcseréje és a stratégiák jobb koordinálása érdekében.

- A technikai együttműködés a TRIPS Egyezménynek is fontos eleme (67. cikk) és „beleillik” a Doha-i Fejlesztési Program célkitűzéseibe. Várható, hogy e keretben a jog végrehajtására koncentrálnak kezdeményezésként fog megjelenni.

⁽¹⁾ Az EK-ASEAN szellemi tulajdonjog program nemzeti és regionális komponenst is tartalmaz, és a szellemi tulajdonjogok minden területét lefedi. 5 millió euró értéket képvisel. További 2 millió euró van tervbevéve, hogy figyelembe vegyék Laosz, Kambodzsa és Vietnam bevetelét. A projekt 2000-ben indult és 5 évig tart.

⁽²⁾ WTO II a legnagyobb WTO-val kapcsolatos támogatási program Kínában, melynek összértéke 5 évre 15 millió euró - amelyhez Kína késznek nyilatkozott egy további 30 %-al hozzájárulni. Javasolni fognak egy fejezetet a szellemi tulajdonjogról. A programot valószínűleg 2004 vége előtt indítják be.

⁽³⁾ Kínában, kis kezdeményezéseket támogató projekt. E kezdeményezések, melyek összértéke 9,6 millió euró, időtartama 5 év, keresletérzékenyek, de a szellemi tulajdon védelmével kapcsolatos projektek bevetelét aktívan szorgalmazzák.

⁽⁴⁾ A Nyugat-balkáni régió Újjáépítését, Fejlesztését és Stabilizálását célzó Közösségi Támogatási program (CARDS) keretében 2003 júliusában elindítottak egy ún. „Ipari és Szellemi Tulajdonjogok” projektet. Ennek időtartama 36 hónap, összértéke pedig 2,25 millió euró lesz.

5) Viták rendezése/Szankciók

Egyetlen szabály sem lehet valóban eredményes a szankciók kilátásba helyezése nélkül. Azokat az országokat, ahol a szellemi tulajdonnal kapcsolatos visszaélések rendszeresek, és ahol a kormány nem hoz tényleges intézkedéseket a probléma kezelésére, a közvélemény előtt meg kell nevezni. Utolsó megoldásként meg kell fontolni a többoldalú és kétoldalú megállapodásokban előírt vitarendező mechanizmusok igénybevételét.

A meglévő, a kereskedelem akadályai rendelet (TBR) mechanizmusa ⁽¹⁾ lehetne a kiindulópont. A TBR egy jogi eszköz, amely feljogosítja a közösségi vállalatokat és iparágakat, hogy panaszt tegyenek, ami kötelezővé teszi a Bizottság számára, hogy kivizsgálja és megállapítsa, van-e bizonyíték a nemzetközi kereskedelmi szabályoknak a kereskedelemre hátrányos következményekkel járó megsértésére. Ennek eredményeképpen az eljárás vagy a probléma közös megoldásához vezet, vagy vitarendezési eljárást folytatnak le.

A TBR széles körben alkalmazható, nem csupán az árukra terjed ki, hanem bizonyos mértékig a szellemi tulajdonjogokra és a szolgáltatásokra is olyan esetekben, amikor az e jogokra vonatkozó szabályok megsértése hatással van az EK és egy harmadik ország kereskedelmi kapcsolataira.

Fontolóra lehet venni más kereskedelmi jellegű mechanizmus igénybevételét is. Például az EU egyre több kétoldalú egyezménybe illeszt be hasonló eszközöket, melyek a szellemi tulajdon oltalma legmagasabb szintű normái be nem tartásának eseteiben beindításra kerülnek.

A jog hiányos végrehajtása gyakrabban adódik abból, ahogyan az illetékes hatóságok a szabályokat ténylegesen (nem) alkalmazzák, mintsem a jogi szabályozás hiányából, vagy abból, hogy a jogszabályok éles ellentétben állnának a TRIPS követelményekkel. Ugyanakkor, ha a hiányosságok rendszeressé válnak, beindíthatnak egy vitarendezési eljárást.

Egyedi tevékenységek:

- Emlékeztetni a jogosultakat, hogy lehetőségük van a TBR mechanizmus igénybevételére olyan esetekben, amikor bizonyíték van a TRIPS, vagy az EU és harmadik országok közötti kétoldalú megállapodásokban rögzített legmagasabb szintű normák megsértésére. E mechanizmus panasz benyújtásával indítható el.
- Egyértelműen indokolt esetekben a Bizottság hivatalból igénybe veheti a WTO vitarendező mechanizmusát és azokat a hasonló vitarendező mechanizmusokat, amelyek kölcsönösen elfogadott szellemi tulajdon oltalmi normák megsértésére a kétoldalú megállapodásokban szerepelnek.
- Más olyan mechanizmusok megfontolása, melyek használatával a szellemi tulajdonjogok megsértése csökkenthető a harmadik országokban.

6) Az állami- és a magánszektor közötti partnerségek kialakítása

Számos olyan társaság és szervezet létezik, amelyek éveken át aktívnak bizonyultak a szerzői jogi kalózkodás/a hamisítások elleni harc területén. Ezek felbecsülhetetlen információforrást jelentenek, de ugyanakkor kulcsfontosságú partnerek a tudatosság fokozását célzó kezdeményezésekben. E szervezetek egy része már most is jelen van, és igen aktív a legtöbb problémás országban.

⁽¹⁾ A Tanács 1994. december 22-i 3286/94/EK rendelete a nemzetközi kereskedelmi szabályok, különösen a Kereskedelmi Világszervezet égisze alatt kialakított kereskedelmi szabályok alapján a Közösséget megillető jogok gyakorlásának biztosítása érdekében a közös kereskedelmi politika területén követendő közösségi eljárások megállapításáról. <http://europa.eu.int/comm/trade/issues/respectrules/tbr/legis/adgreg06a.htm>

Az itt javasolt egyedi akciókon túl a Bizottságon belül vannak példák más kezdeményezésekre is, amelyek célja a szellemi tulajdonjogok végrehajtásával közvetlenül vagy közvetve összefüggő, az állami és a magán-szektor közötti partnerségek kialakítására.

Az egyik ilyen projekt innovációs közvetítőközpontok létrehozását célozza, hogy ezzel támogassa a technológiaátadással foglalkozó vállalatokat⁽¹⁾. E projektben olyan személyek vesznek részt, akik széleskörű tapasztalattal rendelkeznek a szellemi tulajdonjogok területén (licenciák, szellemi tulajdonjogok átruházása, stb.) és akik jól használhatók arra, hogy információt gyűjtsenek a harmadik országokban előforduló jogérvényesítési problémákról. A hálózat ez ideig csak az EU-ra terjed ki, de fontolóban van, hogy kiterjesszék harmadik országokra is. Létezik egy kísérleti projekt, melynek hivatala Chilében található.

Létezik már egy „szellemi tulajdonjog információs szolgálat”⁽²⁾ is, ezt a projektet a Bizottság finanszírozza a kreativitás és az innováció támogatására. Az információs szolgálat célja nem a panaszok kezelése, hanem információ biztosítása ez EU iparágak számára. Ezáltal útmutatást adhat azoknak a vállalatoknak, amelyeknek a jogait harmadik országokban megsértik.

Végül a Bizottság nagy tapasztalatokkal rendelkezik abban, hogy bevonja a magánszektor szereplőit szemináriumai és képzési programjaiba különösen a szellemi tulajdonjogok határok menti végrehajtását illetően.

Egyedi tevékenységek:

- Vállalatok, szervezetek és kereskedelmi kamarák részvételével helyi szellemi tulajdon hálózatok létrehozásának a támogatása. Ezt a gyakorlatot már alkalmazzák egyes kulcsfontosságú országokban, és ezeket a Kereskedelmi Főigazgatóság aktívan támogatni fogja.
- Javítani az együttműködést olyan vállalatokkal és szervezetekkel, amelyek aktívak a szerzői jogi kalózkodás/hamisítások elleni harc területén, többek között a jövőbeni kezdeményezésekről való információcsere és a Bizottság, valamint a magánszektor által szervezett eseményeken a másik fél szakértői részvételének biztosítása révén.

7) A tudatossági szint emelése/Saját tapasztalatok felhasználása

A közvélemény jobb tájékoztatása szintén fontos eleme a stratégiának. Ezt az alábbi összetevőkre lehet felbontani:

- (i) A harmadik országokbeli felhasználók/fogyasztók tudatosságának a fokozása. Ezt kétféle perspektívából kell végrehajtani: **(a)** a szellemi tulajdonjogok előnyeinek elősegítése, a kreativitás, a beruházások, a technológiaátadás, a hagyományok és a minőség védelme szempontjából; és **(b)** tájékoztatás a szellemi tulajdonjogok megsértések veszélyeiről a közegészségre, a fogyasztóvédelemre, a közbiztonságra, stb.
- (ii) A jogosultak tudatosságának a fokozása. Ezt is kétféle perspektívából: **(a)** kereskedelmi kockázatok azokban az országokban, ahol a szellemi tulajdonjogok végrehajtása nem kielégítő és melyek azok a minimális óvintézkedések, amelyeket meg kell tenni, mint a szellemi tulajdonjogok bejegyeztetése ezekben az országokban (kis- és közép vállalatok gyakran nem is kérvényezik szellemi tulajdonjuk bejegyeztetését azokban a harmadik országokban, ahol áruikat előállítják vagy értékesítik); **(b)** azoknak az eszközöknek a felhasználása, amelyek ezekben az országokban a jogok érvényesítésére rendelkezésre állnak. A WTO tagországainak (kivéve a legkevésbé fejlett országokat), már 2000 óta be kellett vezetniük a szellemi tulajdonjogok védelmét és végrehajtását célzó minimális követelményeket. Világos, hogy a szellemi tulajdonjogok védelmét és végrehajtását célzó első lépéseket maguknak a jogosultaknak kell megtenniük, és hogy maximális mértékben igénybe kell venniük a rendelkezésre álló mechanizmusokat, mielőtt jogosan panaszt emelhetnek az oltalom és a jogérvényesítés hatékonyságát illetően.

⁽¹⁾ Ezt projektet a DG ENTR. (Vállalati Főigazgatóság) kezeli. További információk az alábbi címen: <http://europa.eu.int/comm/enterprise/innovation/networks.htm#irc>

⁽²⁾ <http://www.ipr-helpdesk.org>

Egyedi tevékenységek:

- A Bizottság nem rendelkezik azokkal az erőforrásokkal, hogy egyedül bonyolítsa le nagyméretű tudatosság növelő kampányokat harmadik országokban. Ugyanakkor e tevékenységeket a fent említett eszközök némelyikének a révén meg lehet valósítani, pl. a meglévő technikai együttműködési programokba és az állami és magánszektor közötti partnerségekben való beillesztésükkel.
- A Bizottság részlegei finanszírozták a „Kézikönyv a szellemi tulajdonjogok végrehajtásáról” c. kiadványt. E kézikönyv célja elsősorban segítségnyújtás a fejlődő és a legkevésbé fejlett országok állami hatóságainak a szellemi tulajdonjogok hatékony végrehajtását célzó rendszerek és eljárások bevezetését célzó erőfeszítéseikben. A kézikönyv elsősorban az ezekben az országokban tapasztalható, a szellemi tulajdonjogok végrehajtásával kapcsolatos legáltalánosabb problémákkal foglalkozik, és iránymutatást ad, hogy lehet elérni e jogok hatékony és tartós védelmét. A kézikönyv felsorolja azokat a hasznos forrásokat, amelyek segítségére lehetnek a problémákkal küszködő hatóságoknak és jogosultaknak.
- A kézikönyv a Bizottság honlapján nyilvánosan hozzáférhető lesz.

8) Intézményes együttműködés

A Bizottságnak a szellemi tulajdonjogok különböző szempontjai tárgyában felelős részlegei fokozni fogják koordinációjukat és együttműködésüket, hogy magasabb szintre emeljék a Bizottság szerepét e téren. Újabb bürokratikus szint létrehozása nélkül szükséges, hogy:

- i) tovább javítsák az információcserét és a koordinációt a szellemi tulajdonjogok különböző szempontjaiért felelős részlegek között;
- ii) egyszerűsítsék a harmadik szereplők azonosítását és elérhetőségét (jogosultak, harmadik országok hatóságai, stb.) annak a részlegnek a számára, amely az adott egyedi ügyekért felelős.

Egyedi tevékenységek:

- Rendszeres részlegek közötti találkozók szervezése az e stratégia keretében végrehajtott kezdeményezések nyomkövetésére és az elért eredmények megvitatására, továbbá új kezdeményezések bevitelére. Ezenkívül bevezetik a technikai támogatási kérdésekkel foglalkozó részlegekkel történő fokozott együttműködést, hogy előmozdítsák az érintett harmadik országokban a szellemi tulajdonjogok végrehajtásának előmozdításával kapcsolatos segítségnyújtást.
- Annak érdekében, hogy harmadik felek jobban megértsék a Bizottság különböző részlegei közötti feladatmegosztást:
- Létrehoznak egy új bizottsági honlapot, amely bemutatja: **(i)** a szellemi tulajdonjogok végrehajtására vonatkozó jelenlegi jogszabályokat; **(ii)** egy segédanyagot a jogérvényesítésről, beleértve a Bizottság elérhetőségeit a különböző típusú szellemi tulajdonjogok, és végrehajtásuk vonatkozásában, valamint a különböző e kérdésekkel foglalkozó részlegek honlapjai elérését segítő linkekkel.
- Minden szellemi tulajdonjoggal vagy egyes szektorokkal foglalkozó részleg meglévő honlapjaiba átírányító linkeket illesztenek be.
- Biztosítják a koordinációt más, a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos bizottsági kezdeményezésekkel, mint az innovációs közvetítő központok és a szellemi tulajdonjogok információs szolgálata, és a magánszektor relációjában történő információgyűjtés és információ átadás révén előmozdítyják ezek hatékony hozzájárulását e stratégia célkitűzéseikhez.

1. MELLÉKLET

HÁTTÉR

1) **Mi a probléma?**

A szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló egyezmény (TRIPs-egyezmény) elsőként hozza létre a különféle szellemi tulajdonjogokra (IPR) vonatkozó egységes, átfogó, többoldalú szabályokat. Részletes fejezetet tartalmaz a WTO valamennyi tagja által elfogadandó, a szellemi tulajdonjogok érvényesítésére vonatkozó minimumszabályokat illetően.

Ugyanakkor annak ellenére, hogy a legtöbb WTO-tag már elfogadta az ilyen minimumszabályokat végrehajtó jogszabályokat⁽¹⁾, a kalózkodás és hamisítás évről-évre folyamatosan tovább nő. Ezek a tevékenységek az utóbbi években ipari méreteket öltöttek, mert az elkövetők számára jelentős profitot ígérnek, gyakran korlátozott kockázattal.

Így tehát egyértelműen elégtelen az EK erőfeszítéseit merőben a WTO-tagországok általános jogszabályi keretei létrehozásának figyelemmel kísérésére koncentrálni. Alapvető fontosságú, hogy az EK növekvő mértékben összpontosítson a végrehajtó jogszabályok nyomatékos és hatékony megvalósítására.

A Közösségen belül és annak külső határain több fontos kezdeményezésre is sor került az elmúlt években. Az EK már 1994-ben elfogadta az úgynevezett vámrendeletet (3295/94/EK rendelet), mely lehetővé teszi a hamisított áruk behozatalának a határokon történő ellenőrzését. Később, 1998-ban a Bizottság kiadta az egységes piaci hamisítás és kalózkodás elleni küzdelemről szóló zöld könyvet. A zöld könyvre érkezett reagálások eredményeképpen a Bizottság 2000. november 30-án egy cselekvési tervet terjesztett elő. Ez a cselekvési terv egy, a szellemi tulajdonjogok Közösségen belül érvényesítéséről szóló irányelv formájában valósul meg, továbbá egy, a korábbi vámrendelet által meghatározott, hamis vagy kalóz áruk elleni vámhatósági intézkedések mechanizmusainak javításáról, az Europol hatáskörének a kalózkodásra és a hamisításra való kiterjesztéséről, és egy, a hamisításra és kalózkodásra vonatkozó adatok gyűjtésének, elemzésének és összehasonlításának módszeréről szóló tanulmányról szóló rendelet⁽²⁾ formájában. Továbbá a 2003. tavaszi Európai Tanács elnökségi következtetései⁽³⁾ nyomtatékosan felszólítottak a kalózkodás és hamisítás elleni küzdelemre. Következésképpen a Bizottság (a Bel- és Igazságügyi Főigazgatóság) 2004-ben jogalkotási kezdeményezés bevezetésére készül, a nemzeti jogszabályok és a hamisítás és kalózkodás szankcióinak közelítéséről szóló tanácsi kerethatározat javaslatának formájában.

Más a helyzet ugyanakkor a Közösség határain kívül. A közösségi jogtulajdonosok részére jogaik Közösségen belül történő megsértése vagy hamis áruk az EU-ba történő importja esetén elérhető belső eszközök nem használhatóak, amikor ezek a jogsértések harmadik országokban történnek meg, és a keletkező árukat vagy az országon belül használják fel, vagy más harmadik országokba exportálják. Annak ellenére, hogy ezek a jogsértések a Közösségen kívül történnek meg, közvetlenül érintik a közösségi jogtulajdonosokat.

2) **Miért és mennyire fontos? Kinek?**a) *Európai Közösség*

A szellemi tulajdonjogok megsértése, amelyet a kalóz és hamisított áruk növekvő mennyiségű piaci jelenléte tükröz, nagyon kedvezőtlen hatást gyakorol több más területre is. A szellemi tulajdonjoggal védett árukba és szolgáltatásokba hagyományosan komolyan beruházó piacként működő és az ezért az erőfeszítésért jelentős hozzáadott értékben részesülő Közösséget különösen érinti a szellemi tulajdonjog hatékony érvényesítésének hiánya, még akkor is, ha az harmadik országban történik, és még ha a kalóz/hamisított áruk vagy szolgáltatások nem is a közösségi piacra készülnek. A szellemi tulajdon megsértésének hátrányos hatásai többek között a következők:

Gazdasági és társadalmi: A jog tulajdonosát megfosztja a K+F, marketing, a kreatív erőfeszítés, a minőség-ellenőrzés, stb. területeken történt befektetések jövedelmeitől. Negatív hatást gyakorol a piaci részesedésre, az értékesítés nagyságrendjére, a közmegejtésre, a foglalkoztatásra és legfőképpen bizonyos szellemi tulajdonjogokra épülő tevékenységek/cégek életképességére. A szellemi tulajdonjogok megsértésének jelentős mértéke szintén elbátortalanítja a külföldi befektetést és a technológia-transzfert.

⁽¹⁾ A legkevésbé fejlett országoknak legkésőbb 2006-ig a TRIPs-előírásoknak megfelelően ki kell igazítaniuk jogszabályait.

⁽²⁾ Másolat biztosítható a MARKT-E4@cec.eu.int címre küldött kérés alapján.

⁽³⁾ A 2003. tavaszi Európai Tanács, 2003: elnökségi következtetések:

„37. Az Európai Tanács felhívja a Bizottságot és a tagállamokat, hogy a digitális áruk és szolgáltatások piacának fejlődését gátló hamisítás és kalózkodás elleni előremutató intézkedések meghozatalával növeljék szellemi tulajdonjogaik kiaknázását, hogy megvédjék a számítógépes alkalmazású találmányok szabadalmait ...”

Egészség- és fogyasztóvédelem: A kalóz és hamisított árukat rendszerint névtelen vállalkozások készítik, amelyek nem szentelnek figyelmet az egészségügyi, biztonsági és minőségi előírásoknak, s az értékesítést követően nem biztosítanak segítséget, garanciát, illetve használati utasítást, stb. Ennek illusztrálására példa a növekvő mennyiségű lefoglalt hamis gyógyszer, élelmiszer (még palackozott víz is), autó- és repülőalkatrész, elektromos eszköz és játék.

Közrend és biztonság: Az elmúlt években egyre nagyobb aggodalomra ad okot a bűnügyi szervezetek és néha még terrorista csoportok részvétele is a hamisított és kalóz áruk átfogó nemzetközi kereskedelmében. Ezt a tevékenységek különösen nagy hasznot hozó természete és a más, jövedelmező bűnügyi tevékenységekhez képest alacsonyabb kockázat magyarázza⁽¹⁾. A probléma komolysága és a szóban forgó összegek a kalózkodást illetően a helyzet kezelését olyan bonyolulttá teszik, mint a kábítószer-kereskedelem vagy a pénzmosás esetében. Az Europol, az Interpol és több közöségi rendőrség külön erre a célra osztályokat hozott létre.

Pénzügy: Lévén természeténél fogva illegális és tiltott gyakorlat, és mivel az árak alacsonyabbak, mindez gyakran megfosztja az államot az adóbevételektől (közvetett forgalmi adó, jövedelemadók, vámok). Ez a kérdés különösen érzékeny azon országokban, ahol bizonyos gazdasági szektorok szigorú állami ellenőrzés alatt állnak, mint például a dohány, az alkoholtartalmú italok, az üzemanyag, stb.

b) *Harmadik országok*

Miért foglalkoznának a kérdéssel azok a harmadik országok, ahol a szellemi tulajdonjogok hagyománya nem számottevő, kevés a jogtulajdonos és néha az ipar és kereskedelem jelentős része is hasznot húz a jogsértésből?

Az erre a kérdésre adott válasz nem teljesen különbözik a Közösség esetében adott választól (lásd fent). A szellemi tulajdonjogok megsértésének következményei a fogyasztó- és egészségvédelem, a szervezett bűnözés és a pénzügyi bevételek vesztesége tekintetében aránylag nyilvánvaló, és azt közvetlenül érzik a Közösségekben és azokban a harmadik országokban is, ahol ezek a jogsértések jellemzően előfordulnak. Következésképpen ezeknek az országoknak közvetlen érdeke (kellene, hogy legyen) a kalózkodás és a hamisítás elleni harc.

Ugyanakkor az első pont tekintetében (gazdasági és társadalmi következmények) néhányan azt hangoztatják, hogy a közösségi gazdasági társaságok által birtokolt szellemi tulajdonjogok védelmének érvényesítésével a harmadik országoknak semmilyen közvetlen előnye nem származik. Sőt épp ellenkezőleg, úgy tűnik, hogy erőforrásait a külföldi entitások befektetéseinek védelmére fordítják (ezt az érvt bizonyos országok gyakran hozzák fel). Ezen érvelés megcáfolására az EK-nak el kell fogadtatnia azt az nézetet, miszerint a szellemi tulajdonjogok hatékony érvényesítése (még ha ezeket harmadik felek birtokolják is) alapvető eszköze a külföldi befektetők, a technológia-transzfer és a know-how vonzásának, valamint a helyi jogtulajdonosok fejlődésének és azon legkevésbé fejlett országok védelmének, amelyek már így is szenvednek szellemi tulajdonuk jogellenes felhasználásától⁽²⁾. Ez helyes irányítás, nemzetközi hitelesség, és nem utolsósorban a WTO és más nemzetközi és kétoldalú elkötelezettségeknek való megfelelés kérdése. A szellemi jogok érvényesítése továbbá közép és hosszú távon bátorítja a hazai szerzőket, feltalálókat és befektetőket, valamint hozzájárul ezen országok fejlődéséhez.

A szellemi tulajdonjogok értékének alulbecslése hozzájárul az elégtelen végrehajtáshoz. A szellemi tulajdonjogok rendszere ezen aspektusának fejlesztése érdekében néhány (gyorsan) fejlődő országban hasznos lenne az elsődlegesen a szellemi tulajdonjogokra épülő ipar értékének megállapítása⁽³⁾. Ez a szellemi tulajdonjogoknak az adott ország gazdasági környezetének szempontjából, csakúgy, mint a gazdasági, társadalmi és kulturális növekedés és fejlődés szempontjából történő megbecsléséhez vezetne.

Vannak ugyanakkor olyan újabb példák is, ahol egy versenyképes és egyre bonyolultabb gazdaság megjelenésével az országokban magától értetődővé válik, hogy a szellemi tulajdont hatékonyan védeni kell a hazai és a külső jogsértések ellen.

⁽¹⁾ Számos országban más, igen jövedelmező bűnügyi tevékenységek, mint a kábítószer-kereskedelem, jelentős kockázattal bírnak (még halálbüntetéssel is járhatnak), és leküzdésük számottevő erőforrásokat igényel, míg a hamis árukkal való kereskedést viszonylag ártalmatlan gyakorlatnak tekintik.

⁽²⁾ Vö.: Kínában bizonyos márkájú rizsborok hamisításának esetei, vagy Vietnámban egy jól ismert helyi halszöszmárka hamisítása.

⁽³⁾ A Bizottság szolgálatai 2003-ban egy tanulmányt tettek közzé, melynek címe: *A szerzői jog gazdasági jelentősége* (http://www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/intprop/index.htm).

Néhány ország, mint például az USA és Finnország is készít ilyen dokumentumokat, mégpedig a szerzői jogi iparágak számára („Szerzői jogi iparágak az USA gazdaságában – Stephen E. Siwek & Gale Mosteller, amely a Nemzetközi Szellemtulajdon-jogi Szövetség (IPA) részére készült, illetve a *Szerzői jogi iparok gazdasági jelentősége Finnországban*, Finn Szerzői Jogi Társaság”).

A „legproblémásabb” országok némelyikének hatóságai a jelek szerint tisztában vannak a szellemi tulajdonjognak az ország fejlődésében játszott fontosságával, és néhány hazai tulajdonjog-birtokos ugyanolyan határozottan követeli a szellemi tulajdonjog érvényesítését, mint a külföldi jogtulajdonosok. A problémát az jelenti, hogy a kalóz/hamisító ipar fontos részét képezi a gazdaságuknak. Ezért világos, hogy meghatározóbb kérdéssel állunk szemben, amelyet nem lehet kizárólag a szellemi tulajdonjog szemszögéből megoldani. Csak a nemzeti, regionális és helyi hatóságokat bevonó átfogó politika kínálhat megoldást.

3) Mely szellemi tulajdonjogokat sértik meg, és mely ágazatokat érinti ez a leginkább?

A legtöbbet. Az egyik gyakori tévedés az, hogy a kalózkodás és a hamisítás főként néhány luxus-, sport- és ruházati márkát, zenei és szoftver CD-ket és DVD-ket érint, és mást szinte egyáltalán nem. A valóság az, hogy gyakorlatilag minden szellemi jog számottevő mértékben megsértésre kerül, és a hamis termékek sora a zabpehelydoboztól a növényeken és magokon át, a repülőgép-alkatrészeketől a napszemüvegekig, a cigarettától a gyógyszerekig, az AA elemektől teljes benzinkutakig terjed. A nagy szoftvergyártókat éppúgy károsíthatják, mint egy bizonyos teatermék kisipari jellegű előállításait. A Bizottság vámvizsgálatának a harmadik országokból származó kalóz és hamisított termékek természetéről és számáról szóló éves statisztikai kiadványa részletes és megbízható információval szolgál a probléma méretét és növekedését illetően ⁽¹⁾.

A Bizottság úgy véli, hogy a problémák nagyobb többsége a különböző típusú szellemi tulajdonjogok birtokosaira vonatkozóan azonos, és ebből következően a leghatékonyabb megközelítést az integrált stratégia nyújtja. A jelenleg javasolt stratégia célja az összes szellemi tulajdonjog (szerzői jog, védjegy, földrajzi árujelzés, szabadalom, tervek, stb.) megsértése elleni védelem érvényesítésének javítása.

4) Hogyan határozzák meg a „kiemelt” országokat?

A szellemi tulajdonjogok szempontjából legproblémásabb országok meghatározásához több kritérium is létezik ⁽²⁾. Ezeket a következőkre oszthatjuk: **a)** forrásországok; **b)** tranzitországok és **c)** célországok. Ezen országcsoportokban az adott helyzetnek legmegfelelőbb intézkedések egyenként eltérőek.

a) Forrásországok

Ezek azok az országok, ahol a belföldi fogyasztás és az export célú kalóz és hamisított áruk termelése aggasztó méreteket ölt. Az interneten keresztül történő digitális kalózkodás eseteiben a szellemi tulajdonjog megsértésének eredetét különösen nehéz lehet kideríteni.

Ezekben az országokban különösen fontos a rendőrség, a bíróságok, a vámhatóságok és a közigazgatás hatékonyságának és koordináltságának általánosan vett javítása. Szintén alapvetően fontos arról gondoskodni, hogy a jogi keretek elrettentő szankciókat biztosítsanak.

b) Tranzitországok

Az összefüggések teljes megértése érdekében nem szabad ugyanakkor kizárólag a szellemi tulajdonjogokat megsértő országokra összpontosítani azért, mert a területükön súlyos mennyiségű hamisított árut állítanak elő, hanem a gyakran központként működő országokra is figyelni kell. Ebbe a kategóriába azok az országok tartoznak, amelyek a Közösségben lefoglalt hamis áruk fő származási helyeként jelentkeznek; a fő probléma leginkább a tranzitban lévő hamis termékek áramlása, nem pedig az ilyen áruk belföldi termelése miatt jelentkeznek. Az ezekből az országokból származó áruk nagy mennyisége mindazonáltal jelzi az elégtelen végrehajtást, legalábbis a határon történő ellenőrzések szintjén. A szervezett bűnügyi hálózatok az ilyen gyengeséget kihasználva különböző kereskedelmi utakat építenek ki, elrejtve az áruk valódi származását.

⁽¹⁾ http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/counterfeit_piracy/index_en.htm

⁽²⁾ A „kiemelt országokat” a következő kritériumok alapján lehet azonosítani:

- Közösségi jogtulajdonosoktól és más forrásokból (delegációk stb.) származó, a szellemi tulajdonjogi jogsértésekre vonatkozó információ.
  - A közösségi határokon a vámhatóságok által lefoglalt hamis árukra vonatkozó adatok.
  - Az egyes országoknak a Közösséggel folytatott tényleges vagy potenciális kereskedelme. Egy országnak egy vagy több kategóriába vétele a helyzet relevanciaszintjét mutatja az adott ország tekintetében, a Közösség szempontjából. A kereskedelem szempontjából kevésbé fontos országokat nem tekintették kiemeltnek.
- Összességében ezen a területen a helyzet folyamatosan változik, így folyamatos figyelemmel kísérést és frissítést igényel.

A határoknál történő intézkedések elérhetősége és a vámhatóságok hatékonysága javításának, különösen az áruk tranzitjának tekintetében, segítenie kell a kereskedelem mértékének lényeges csökkentését.

c) Célországok

Bármilyen, a szellemi tulajdonjog megsértésének csökkentésére irányuló stratégiában fontos figyelembe venni azokat az országokat is, amelyek a hamis áruk exportjának fő végső rendeltetési helyeként, vagy főként az ilyen termékek piacaként szolgálnak.

Szinte minden országban jelentős a hamis áruk értékesítési volumene. A hamisított áruk fő piacaként szolgáló országok meghatározása azért bonyolult, mert a probléma igen széleskörű, s mindez több (néha ellentmondó) oknak tudható be: a lakosság túl szegény szellemi joggal védett termékek vásárlásához, ez a gyakorlat elfogadott vagy legalábbis nem ítélik el, előállításuk nagy mennyiségben történik, nem mindig lehet megkülönböztetni az eredetit és a hamisat, vagy a hamisítványok olcsóbbak. Ezért fontos az erőforrások a szellemi tulajdonjogi sérelmekről leginkább érintett törvényes közösségi jogtulajdonosok fő piacaira történő összpontosítása.

A kalóz és hamisított áruk fogyasztásának kezelése erőfeszítéseket igényel az ilyen gyakorlat negatív hatásainak és kockázatainak a közvéleményben történő tudatosítása érdekében. Az importált áruk sokkal hatékonyabb vámellenőrzésére van szükség, valamint az ilyen áruk nagyméretű kereskedelmében részt vevő hálózatokkal és egyénekekkel szembeni sokkal hatékonyabb rendőrségi és bírósági fellépésre.

5) Mi a helyzet a Közösségben?

Általánosságban véve méltányolják a Közösség és tagállamai által a szellemi tulajdonjogok magas színvonalú védelme és érvényesítése érdekében tett erőfeszítéseket, mint ahogy azt a közösségi vívmányok, és különösen a fenti 1) pontban említett újabb törekvések is szemléltetik. Gyakorlati szempontból is, az olyan beszámolóik, mint az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság által évente kiadott jelentés⁽¹⁾ világos képet adnak a határokon lefoglalt hamis áruk vonatkozásában az egyes tagállamok által elért eredményekről.

Ugyanakkor a Közösségen belül az egyes tagállamokban eltérő a végrehajtás szintje. Néhány tagállamnak még mindig vannak teendői a jelen helyzet javítását és a kalóz vagy hamis áruk további termelésének és értékesítésének visszaszorítását illetően. Az új irányelv, amely a Közösségen belül harmonizálja a szellemi tulajdonjogok érvényesítését, segíteni fog a helyzet javításában.

6) Kik a legfontosabb bizottsági szereplők a szellemi tulajdonjogok érvényesítésében?

A Bizottság különböző főigazgatóságai (DG-k) a szellemi tulajdonjog érvényesítésével kapcsolatos különböző szempontok tekintetében illetékesek. Egyszerűen megfogalmazva:

- A Kereskedelmi Főigazgatóság kezeli a kérdés külső (többoldalú és kétoldalú) vonatkozásait, azaz a harmadik országokban történő végrehajtást. Emellett az Európai Közösséget képviseli a WTO-ban, és különösen a TRIPs Tanácsában.
- A Belső Piaci Főigazgatóság (MARKT) felel az EU intellektuális és ipari tulajdoni politikájáért és jogszabályaiért, valamint az Európai Közösség nevében tárgyalásokat folytat és azt képviseli a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) különböző bizottságaiban. A fent említett végrehajtásról szóló irányelvnek a Belső Piaci Főigazgatóság volt a szerzője.
- A Mezőgazdasági Főigazgatóság (AGRI) felelős a belső és külső EU-politikáért, a mezőgazdasági földrajzi árujelzésekre vonatkozó EU-jogszabályokért, és vezeti az ebben a témában folyó tárgyalásokat.
- Az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság (TAXUD) szabályozza a Közösség külső határain a szellemi tulajdonjogok végrehajtását. A fent említett vámrendeletet az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság szövegezte.

(1) http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/counterfeit_piracy/index_en.htm

- A Bel- és Igazságügyi Főigazgatóság (JAI) megosztott szabályozási felelősséggel rendelkezik abban az esetben, ha a szellemi tulajdonjogok érvényesítése bűnüldözési vonatkozásokkal bír mind a Közösségen belül, mind pedig kívül. A speciális „helyszíni” műveleteket ugyanezen a területen az Európai Csalásellenes Hivatal (OLAF) kezeli.
- A Fejlesztési Főigazgatóság (DEV) és a Külkapcsolati Főigazgatóság (RELEX) koordinálják mind központilag, mind pedig harmadik országbeli EU-delegációkon keresztül a fejlődő országoknak és a legkevésbé fejlett országoknak nyújtott közösségi támogatást, beleértve a kereskedelem területét, míg az EuroAid Együttműködési Hivatal (AIDCO) kezeli a technikai segítségnyújtási programokat.
- Végül a Vállalkozáspolitikai Főigazgatóság (ENTR) a szellemi tulajdonjogok információs szolgálataként⁽¹⁾, és a különböző iparágakkal (azaz nagyszámú szellemitulajdon-birtokossal) fenntartott közeli kapcsolataival kulcsfontosságú partner.

Ez a jelen stratégia hatékonyságának igen kritikus pontja. A Kereskedelmi Főigazgatóság és más, külső felelősségű főigazgatóságok fontos és jól meghatározott szereppel rendelkeznek a szellemi tulajdonjog harmadik országokban történő végrehajtásának szempontjából. Ugyanakkor a kalózkodás és hamisítás elleni harc „műveletekhez leginkább kapcsolódó” felelősségei a tagállamokhoz vagy más főigazgatóságokhoz tartoznak. Ennek a harcnak a leglátványosabb és/vagy leggyorsabb eredményeit mindig a vámhatóságok, a rendőrség, a nemzeti bíróságok, a törvények és eljárások harmonizálása és közösségi szinten létrehozott információcsere-mechanismusok érik el. Ezekben a (főleg belföldi) területeken a Kereskedelmi Főigazgatóság csak korlátozottan segíthet. A helyzet ugyanakkor a harmadik országokban történő végrehajtás tekintetében eltérő. Ebben az esetben a Kereskedelmi Főigazgatóság és a külkapcsolati felelősségű bizottsági szolgálatok a harmadik országok EU-delegációival együttműködve mindenképpen kulcsfontosságú szerepet játszhatnak az ebben a stratégiában javasolt feladatok végrehajtásának megvalósítása terén.

---

(1) <http://www.ipr-helpdesk.org/index.htm>